

МЕДІАОСВІТА ЯК НАПРЯМ НАВЧАЛЬНО-ВИХОВНОГО ПРОЦЕСУ В ДОШКІЛЬНИХ ТА ЗАГАЛЬНООСВІТНІХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДАХ

3. Концепція впровадження медіаосвіти в Україні, схвалена постановою Президії Національної академії педагогічних наук України 20 травня 2010 року [Електронний ресурс]. – Режим доступу : URL: <http://h.ua/story/294365/>
4. Медіакультура особистості: соціально-психологічний підхід : навч. посібник / О. Т. Барішполец, Л. А. Найдьонова, Г. В. Мироненко та ін. ; за ред. Л. А. Найдьонової, О. Т. Барішпольця. – К. : Міленіум, 2012. – 440 с.
5. Програма курсу за вибором для учнів 10 класу загальноосвітніх навчальних закладів «Спеціальний медіаосвітній курс «Медіакультура» / О. Т. Барішполец, О. Є. Голубєва, Г. В. Мироненко та ін. ; Національна Академія наук України, Інститут соціальної та політичної психології НАПН України. – К., 2013.

УДК 371.68+81'233–053.4

К. А. КРУТІЙ

МЕДІАДИДАКТИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ВИКОРИСТАННЯ МУЛЬТФІЛЬМІВ ЯК ЗАСОБУ НАВЧАННЯ МОВИ І РОЗВИТКУ ЗВ'ЯЗНОГО МОВЛЕННЯ ДОШКІЛЬНИКІВ

Показано необхідність використання у роботі з дошкільниками сучасних медіапродуктів і брак методичного забезпечення цього процесу. Обґрунтовано створення технології, яка б інтегрувала медіаможливість аудіовізуальних засобів навчання і враховувала вікові та психофізіологічні особливості сприйняття інформації дітьми дошкільного віку. Запропоновано авторську технологію використання мультфільмів як засобу навчання мови і розвитку зв'язного мовлення дітей.

Ключові слова: медіа, мультфільм, розвиток зв'язного мовлення, діти дошкільного віку.

Е. А. КРУТІЙ

МЕДАИДИДАКТИЧЕСКИЕ ОСОБЕННОСТИ ИСПОЛЬЗОВАНИЯ МУЛЬТФИЛЬМОВ КАК СРЕДСТВА ОБУЧЕНИЯ ЯЗЫКУ И РАЗВИТИЯ СВЯЗНОЙ РЕЧИ ДОШКОЛЬНИКОВ

Раскрыта необходимость использования в работе с дошкольниками современных медиапродуктов и отсутствие методического обеспечения этого процесса. Обосновано создание технологии, которая бы интегрировала медиавозможности аудиовизуальных средств обучения, а также учитывала возрастные и психофизиологические особенности восприятия информации детьми дошкольного возраста. Предложена авторская технология использования мультфильмов как средства обучения языку и развития связной речи детей.

Ключевые слова: медиа, мультфильм, развитие связной речи, дети дошкольного возраста.

K. L. KRUTYIY

MEDIA-DIDACTICAL PECULIARITIES OF ANIMATED CARTOONS USAGE FOR LANGUAGE LEARNING AND FOR DEVELOPMENT OF SPEECH ABILITY OF PRESCHOOL CHILDREN

The article uncovers the necessity of modern media products usage in educating of the pre-school aged children. The lack of the methodical support for such kind of teaching is highlighted. The analysis of theoretical approaches to the problem of speech development with the use of audio-visual means confirms the necessity to create the methodology which integrates media possibilities of audiovisual teaching means and takes into account the age and psycho-physiological specifics of information processing by pre-school children. So, the new methodology using the animated cartoons as the means for language teaching and speech development was developed.

Keywords: media, animated cartoon, speech development, children of pre-school age.

З кожним роком використання нових технічних засобів (НТЗ) стає дедалі популярнішим. На сучасному етапі розвитку техніки створюються спеціальні навчальні матеріали і програми для дітей дошкільного віку. Такі засоби мають універсальні дидактичні можливості: дають змогу здійснювати навчання мови і розвиток мовлення в діалоговому режимі з урахуванням

МЕДІАОСВІТА ЯК НАПРЯМ НАВЧАЛЬНО-ВИХОВНОГО ПРОЦЕСУ В ДОШКІЛЬНИХ ТА ЗАГАЛЬНООСВІТНІХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДАХ

індивідуальних і вікових можливостей дитини. На жаль, у вітчизняній дошкільній лінгводидактиці бракує досвіду використання НТЗ в освітньому процесі. Безумовно, у практиці навчання дошкільників використовувалися діафільми, навчальні відео, навчальне телебачення і навіть художні фільми. Проте це радше є винятком, ніж правилом. Головна вада полягає в тому, що мовна й культурна дійсність у технічних засобах відтворюється умовно.

У процесі навчання в дошкільному закладі можуть бути використані світло- та звукотехнічні засоби. *Світлотехнічні засоби* (відеопроєкційні апарати, діапроектори, кадропроєктори, кодоскопи, фільмоскопи) дають зорову інформацію, яка під час навчання може виконувати різні функції: 1) бути опорою для розуміння мовної структури; 2) є сполучною ланкою між смисловою і звуковою сторонами слова, полегшує запам'ятовування сюжету; 3) проєктує на екран різні комунікативні ситуації. *Звукотехнічні засоби* (магнітофони) допомагають здійснювати всі види звукової наочності у процесі навчання вимови як рідної, так і іноземної мов.

За допомогою сучасних мультимедіа-технологій можна поєднувати різні види подання інформації (текст, статичну і динамічну графіку, відео- та аудіозаписи) у єдиний комплекс, завдяки чому дитина стає учасником освітнього процесу. Під час перегляду відеоматеріалів зоровий аналізатор полегшує сприйняття дитини і розуміння мовлення на слух. Такі зорові опори, як органи мовлення, жести, міміка, кінеми тощо, підкріплюють слухові відчуття, полегшують внутрішнє промовляння. Отже, вихователь під час проведення заняття з навчання мови та розвитку мовлення має можливість: 1) створювати мовленнєве середовище; 2) інтенсифікувати процес, поєднуючи форму, організацію, темп заняття і слухо-зоровий вплив на дитину з її реальними можливостями сприймання і переробки інформації; 3) ефективно реалізувати принципи навчання, яке виховує (Б. Т. Лихачов, В. М. Коротова, І. Я. Лернер, В. В. Краєвський та ін.), тому що телеекран допомагає зробити процес засвоєння пропонованого матеріалу більш живим, цікавим, проблемним, переконливим і емоційним, оскільки інформація за допомогою відео подається у двох планах: сенсорному і субсенсорному (один із проявів несвідомого); 4) контролювати сприйняття та засвоєння інформації, вносити свої корективи в процес навчання за допомогою відео [2].

Мета статті – проаналізувати стан методичного забезпечення освітнього процесу сучасними ТЗН і презентувати авторську технологію використання мультфільмів як засіб навчання мови і розвитку зв'язного мовлення дітей.

З-поміж усіх медіатехнологій найпопулярнішими в дошкільників, безумовно, залишаються мультиплікаційні фільми. Мультфільми, що впливають на свідомість дітей, показують безліч телеканалів. З одного боку, мультфільми допомагають батькам відволікти дитину на певний час, а з другого – виконують неабияку виховну, пізнавальну і розвивальну функції. Фахівці називають декілька принципів дії механізму формування у дітей соціальних настанов і цінностей під впливом мультиплікаційних фільмів, а саме: інформування – розширення обізнаності дітей про довкілля, формування первинних уявлень про добро і зло, еталони гарної і поганої поведінки; ідентифікація – засвоєння соціальних настанов і цінностей шляхом зіставлення себе з персонажами мультфільмів; імітація – копіювання поведінки, наслідування героїв мультиплікаційних фільмів. Сюжети мультфільмів – це стандартні ситуації, з якими стикаються діти у повсякденному житті, у процесі спілкування з іншими членами суспільства. Вони демонструють соціальні норми, правила, гендерні ролі, цінності і моделі поведінки тощо. Потім сюжети відтворюються дітьми, закріплюючи образ дії в тих чи інших ситуаціях.

Як і будь-який інший медіапродукт, мультиплікаційні фільми можуть впливати на процес соціалізації як позитивно, так і негативно. Радянські мультфільми не штампувалися масово, а були штучним товаром, від цього за якістю вони тільки вигравали. Кожна деталь у них була продумана до дрібниць, аби внести у свідомість дитини тільки позитивну інформацію. На жаль, як наприкінці минулого століття, так і до сьогодні мультиплікаційна індустрія переживає не найкращі часи. Мультфільмів виробляється замало, тому звільнену нішу на ринку медіапродукції посіли американські та японські мультфільми, які розраховані на іншу аудиторію, іншу ментальність і несуть у собі елементи іншої культури. На думку фахівців, більшість сучасних мультфільмів можуть мати небезпечні для дітей і суспільства наслідки [1; 4].

МЕДІАОСВІТА ЯК НАПРЯМ НАВЧАЛЬНО-ВИХОВНОГО ПРОЦЕСУ В ДОШКІЛЬНИХ ТА ЗАГАЛЬНООСВІТНІХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДАХ

На превеликий жаль, низка мультиплікаційних фільмів і серіалів відверто пропагує антисоціальну поведінку, неповагу, цинізм, жорстокість до людей, дискредитує статус дорослих, спонукає до здійснення протиправних дій тощо. Це підтверджує здійснений О. О. Араптановою аналіз кількох серій російського мультфільму «Маша і ведмідь», що охоплює аспекти аналізу, структурного, сюжетного аналізу медійних стереотипів, аналізу культурної міфології, аналізу персонажів медіатекстів, а також автобіографічного, семіотичного, ідеологічного і філософського, етичного, естетичного та герменевтичного [1]. На думку науковця, головні герої не виховують добрими вчинками, а подають негативні приклади, що руйнують дитячу психіку.

Сучасні мультфільми аж ніяк не формують етичні/моральні норми поведінки дитини в соціумі, а вчать її неприпустимих для нашої культури і виховання жорстокості, цинізму, тяжіння до руйнування. Отже, мультфільм як аудіовізуальний медіатекст, залишаючись ефективним для вирішення багатьох освітніх завдань, сьогодні є зняряддям маніпуляцій свідомістю дітей дошкільного віку. У багатьох мультфільмах такий стиль поведінки демонструють позитивні персонажі. Діти, ідентифікуючи себе з цими героями, наслідуючи їх, поступово засвоюють агресивні моделі поведінки, приймаючи їх як норму. У результаті регулярного зіткнення з тим, що девіантна поведінка на телеекрані не карається і навіть не засуджується, у дитини відбуваються формування і легітимація деструктивних соціальних настанов і цінностей. Тому, необхідність соціального контролю ціннісного змісту мультиплікаційних фільмів є особливо актуальною. Виконання цього завдання тісно пов'язане з проблемою розробки медіадидактичного підходу до переліку медіапродуктів, які можуть бути запропоновані для перегляду дітьми дошкільного віку самостійно або у присутності дорослого.

У сучасних мультфільмах можна визначити низку вад, які можуть негативно впливати на розвиток психіки дитини, зокрема:

- неправильне формування інстинкту самозбереження, неусвідомлене підштовхування дитини до суїциду – герої можуть по кілька разів вмирати і воскресати; надмір агресії та насильства на екрані. Головний герой є агресивним і може завдавати шкоди оточуючим, у результаті дошкільник може наслідувати дії героя;
- наділення жінки чоловічими рисами характеру (і навпаки), що може позначитися на поведінці, одязі і ролі персонажа;
- повна безкарність: поганий вчинок персонажа не карається, а іноді навіть вітається – у дитини може сформуватися стереотип уседозволеності;
- немає чіткої межі між добром і злом – навіть позитивний персонаж може теж вчиняти погано заради поставленої мети [1; 4].

Грунтовний аналіз теоретичних і практичних доробок науковців і практиків дає підстави стверджувати, що в сучасних дошкільних навчальних закладах немає медіадидактичного забезпечення освітнього процесу. Тому ми пропонуємо авторську технологію використання відеосюжетів із мультфільмів як засіб навчання мови і розвитку зв'язного мовлення старших дошкільників. Коротко викладемо концептуальні підходи до реалізації технології та певні рекомендації щодо її впровадження.

Найбільш сприятлива технологія роботи з мультфільмами передбачає: навчання організовано і усвідомлено сприймати інформацію; розвиток умінь спостерігати, класифікувати, вибирати; навчання аналізу і резюмування отриманої інформації; сприйняття і висловлення усних фраз тощо. Це зумовлено, по-перше, тим, що екранні засоби для сучасної дитини є звичайними і улюбленими, зустріч із ними приносить їй радість. По-друге, використання відео в навчанні мови та розвитку мовлення допомагає дорослому розкривати свої творчі здібності. По-третє, використання екранних засобів допомагає дорослому розширити варіативність ситуацій у межах відпрацьованої лексико-граматичної теми (якщо йдеться про організований процес навчання), привносячи щоразу щось нове, що викликає інтерес у дитини і дає імпульс для вербального висловлювання і, отже, дає змогу більш повно виявляти комунікативну спрямованість процесу навчання мови і розвитку мови. На нашу думку, слід керуватися принципом наочності, автором якого є Я. А. Коменський, творець «золотого правила дидактики»: «усе, що можна, представляти для сприйняття почуттями, а саме: видиме – для сприйняття зором, чутне – слухом, запахи – нюхом, підлягає смаку –

смаком, доступне дотику – шляхом дотику. Якщо які-небудь предмети відразу можна сприйняти кількома почуттями, нехай вони відразу схоплюються декількома почуттями» [3]. Окрім Я. А. Коменського, питаннями наочності цікавилися і такі відомі педагоги, як І. Г. Песталоцці, Ж.-Ж. Руссо, К. Д. Ушинський, Л. С. Виготський, та ін. Кожен автор пропонує своє бачення наочності, її характеристики та використання в навчанні. Проте у навчанні мови є свої особливості, тому все різноманіття наочності можна класифікувати таким чином:

Мовна і немовна наочність: а) мовна наочність (словесно-мовна) охоплює комунікативно-мовленнєву наочність, демонстрацію мовних явищ в ізольованому вигляді (фонем, морфем, слів, речень тощо) і лінгвістичну схематичну наочність. Комунікативно-мовленнєвою наочністю є демонстрація комунікативно-сислової функції мовного явища в мовленні. Прикладом лінгвістичної схеми є таблиці, рисунки тощо; б) немовна наочність (предметно-образотворча), до якої належать усі способи пред'явлення екстралінгвістичних чинників навколишньої дійсності.

Змістова і смислова наочність: а) змістова наочність спрямовує увагу дитини на утримання того чи іншого відрізка дійсності; б) смислова наочність формує ставлення дитини до того, що зображено на картинці.

Залежно від характеру сприйняття навколишнього світу розрізняють такі види наочності: а) *слухову* – сприймається за допомогою слухових аналізаторів (промовляння дорослими слова або фрази); б) *зорову* – сприймається через зорові аналізатори (таблиці, демонстраційні картки, репродукції картин, роздатковий матеріал, слайди, реальні предмети тощо); в) *рухово-моторну* (м'язово-рухова) наочність здійснюється у вигляді рухових формул (міміка, жести, рухи); г) *смакову* – сприймається через смакові рецептори; д) *дотикальну* – здійснюється у вигляді торкань, дотиків; е) *зорово-слухову* – сприймається через зорові і слухові рецептори (діафільми зі звуковим супроводом, відеофільми).

За презентацією матеріалу розрізняють *наочність статичну і динамічну*.

Зовнішня наочність зумовлена сприйняттям навколишнього світу і пов'язана з безпосереднім сприйняттям мовлення на слух або у вигляді її графічного образу, а *внутрішня* ґрунтується на сприйнятті слухових, зорових та інших образів, що зберігаються в пам'яті [2].

Утворенню правильних уявлень про досліджувані явища мовлення та розвитку відповідних навичок і вмінь сприяє використання на заняттях із дітьми всіх видів наочності. Вибір того чи іншого виду наочності залежить від мети, яку ставить дорослий під час презентації нового лексичного матеріалу, і функції, яку цей вид наочності буде виконувати. Отже, навчання мови та розвиток мовлення неможливі без опори на принцип наочності. Наочність є засобом навчання, що забезпечує оптимальне засвоєння навчального матеріалу, виявляється ефективним прийомом розвитку пам'яті, утворює основу розвитку творчої уяви та мислення і є джерелом набуття знань. Мовна наочність охоплює мовленнєву діяльність дорослого і дитини, може застосовуватися на кожному занятті без винятку, незалежно від його етапу, цілей і завдань. Вона реалізує комунікативну спрямованість заняття, від ступеню її використання залежить показник щільності спілкування на занятті.

На нашу думку, вдалим прийомом навчання мови і розвитку мовлення є використання на занятті з дитиною *«наскрізного» персонажа*. Мовленнєві ситуації можуть бути різними. Для підвищення мотивації до виконання завдань за казковим сюжетом нами було використано наскрізних персонажів, які достатньо відомі дітям завдяки дитячим ігровим журналам «Пізнайко» та «Вулик»: Боречок Пізнайко та всі його друзі – Білочка Проня, Хом'ячок Ласунчик, Стара Ворона, Бджілка Жужка, Крокодил Крокі, Жабка Жанка та ін. Так, Білочка Проня сильно замерзла, і її зуби стукають від холоду, а дорослий при цьому в подиві і не розуміє, що вона говорить. Або Хом'ячок Ласунчик забув слова, які були засвоєні на попередньому занятті, і пропонує дитині пригадати їх, називаючи їх трохи неправильно або невиразно (наголос, невимовляння першого звуку); Жабка Жанка застудилася і називає слова з хрипотою («промовляння в ніс»); Бджілка Жужка так перелякана, що називає слова, заїкаючись, тощо. Дорослий має продумувати подібні ситуації заздалегідь, щоб перетворити спілкування в комунікативну ситуацію.

У результаті відбувається не тільки запам'ятовування нових слів, а і діалог між дитиною та персонажем, який викликає в неї цікавість у спілкуванні з цим героєм. Найбільш цікавою

МЕДІАОСВІТА ЯК НАПРЯМ НАВЧАЛЬНО-ВИХОВНОГО ПРОЦЕСУ В ДОШКІЛЬНИХ ТА ЗАГАЛЬНООСВІТНІХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДАХ

формою залучення дітей до діалогу та монологу є бесіда за змістом мультфільму. Пам'ятаючи, що будь-який мультфільм – це продукт медіа, наголосимо: демонстрація мультиплікаційного фільму в повному обсязі є громіздким і неефективним шляхом розвитку в дошкільників зв'язного мовлення. Показ усього мультфільму веде до того, що не фільм пристосовується до заняття з дітьми, а заняття «підганяється» до роботи над фільмом. Методика використання відеосюжетів із мультфільмів передбачає три етапи роботи: а) пропедевтичний (уведення в сюжетну лінію); б) переглядовий; в) рефлексивний (оцінний). Ці етапи підкріплюються спеціальними завданнями, виконання яких вимагає від дошкільників концентрації уваги.

Існує низка медіадидактичних положень, які є підґрунтям для створення навчальних відеофрагментів для дітей. Наприклад, відеофрагмент із мультфільму має певну виховну й естетичну цінність. В основі відеофрагмента, призначеного для розвитку навичок зв'язного мовлення, має бути комунікативна ситуація. Використовується відеофрагмент уже знайомого дитині мультфільму (переглядається під час вільної діяльності). Його сюжет має відповідати віковим особливостям дитини. У роботі із сюжетним матеріалом дорослий має пам'ятати про психологічний принцип настанов. Саме настанова допоможе перетворити відчуття на цілеспрямоване спостереження, сприйняття, процес добору, сортування та оцінки фактів.

Тому перед початком демонстрації мультфільму вихователь має ясно і точно сформулювати мету перегляду. Як правило, це одне завдання. Сприйняття відеосюжету – складний, важкий процес, що вимагає одночасного напруження і слухового, і зорового аналізаторів. Якщо ці аналізатори працюють одночасно над одним завданням, ефект забезпечено, а якщо для одночасного вирішення отримано різні завдання, то вони вимагають посиленої роботи різних аналізаторів, внаслідок чого виникає реальна небезпека взаємного гальмування певних видів аналізаторів. Можна застосувати методичний прийом порівняння двох-трьох екранізацій одного і того ж літературного твору. У такій роботі доцільно використовувати мультфільми, зняті в різні періоди. Наприклад, мультфільм «Муха-Цокотуха» (Союзмультфільм 1960 р. і Союзмультфільм 1976 р.). Цікавим є звуковий діафільм за казкою К. І. Чуковського в авторському виконанні (<http://www.youtube.com/watch?v=FDliNgX7-Vc&feature=related>).

Пропонуємо умовно поділяти перегляд мультфільму з дітьми старшого дошкільного віку на кілька етапів. На першому етапі – перегляд мультфільму (до 15 хвилин), на другому доцільно провести короткий словесний опис змісту (бесіда) – близько 5 хвилин. Потім використовується декілька видів спілкування за сюжетом: закріплення та активізація словника, складання синонімічного ряду, складання речень за запропонованими словами тощо – до 5 хвилин. На наступному занятті (можливо, після обіду або наступного дня) – робота з мікросюжетами мультфільму з використанням стоп-кадру або відеоряду (відповіді на запитання, озвучування мікросюжетів, коментування, вибіркового опису дій і ситуацій, використання слів у переносному значенні, пригадування пісеньок, загадок, визначення особистісно значущих і смішних ситуацій тощо). На заключному етапі – активізація мовлення на фоні максимальної включеності дитини в сюжет (запитання пропонує дитина для дорослого, розвиток сюжету за принципом «а що було б, якби...» тощо). У структурі відеозаняття визначаємо чотири етапи: 1) *комунікативний* – етап ознайомлення з новими словами; 2) *пізнавальний* – сприйняття мультфільму – розвиток умінь сприйняття інформації; 3) *перетворювальний* – розуміння основного змісту; 4) *рефлексивний* (оцінний) – розвиток мовних і мовленнєвих навичок і умінь усного мовлення.

Пропонуємо варіант використання мультфільму «Як Петрик П'яточкин слоників рахував» («Київнаукфільм»), час перегляду 09.39.

Запитання під час бесіди з дітьми за змістом мультфільму: Яким за характером був Петрик? Що зробив Петрик на вулиці після того, як поливальна машина помила вулицю? Чи варто чинити так, як Петрик? Яким був у групі Петрик? Про що попросила вихователька Петрика в тиху годину? Які пальми росли уві сні Петрика? Що на них росло? Кого нагадував слоник Петрикові? Як Петрик порахував слоненят? Чи можна бути пустуном? Чому можна, а чому – ні? Обґрунтуйте свою відповідь.

У розробленій нами технології запропоновано мультфільми (усього 28) із зазначенням часу перегляду. До кожного тематичного заняття з розвитку мовлення коротко подано сюжет

МЕДІАОСВІТА ЯК НАПРЯМ НАВЧАЛЬНО-ВИХОВНОГО ПРОЦЕСУ В ДОШКІЛЬНИХ ТА ЗАГАЛЬНООСВІТНІХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДАХ

мультфільму, запропоновано варіанти для заміни або додаткового перегляду інших фільмів за лексичною темою, яка вивчається. Зауважимо, що це тільки напрям розмови з дитиною. Дорослий сам вирішує, як йому зручніше – використати підготовлені автором відеосюжети чи запропонувати свої, розширити коло обговорюваних проблем чи звзвити. Усе залежить від індивідуальних можливостей та вікових особливостей вашої дитини.

Подальшу розробку проблеми вбачаємо у створенні технології використання мультфільмів як засобу навчання мови і розвитку зв'язного мовлення для російськомовних дітей.

ЛІТЕРАТУРА

1. Араптанова О. А. Анализ современного детского мультфильма как аудиовизуального медиатекста с воспитательным потенциалом (на примере российского мультфильма «Маша и медведь») / О. А. Араптанова // Медиаобразование. – 2012. – № 3. – С. 8–26.
2. Гальскова Н. Д. Теория обучения иностранным языкам: Лингводидактика и методика : учеб. пособ. для студ. лингв. ун-тов и фак-ов ин. яз. высш. пед. учеб. заведений / Н. Д. Гальскова, Н. И. Гез. – М. : Изд. центр «Академия», 2004. – 336 с.
3. Коменский Я. А. Педагогическое наследие / Я. А. Коменский, Д. Локк, Ж.-Ж. Руссо, И. Г. Песталоцци ; сост. В. М. Кларин, А. Н. Джуринский. – М. : Педагогика, 1989 – 416 с.
4. Сперанская Г. Л. Развитие речи дошкольников с использованием сюжетной видеозаписи : метод. пособие / Г. Л. Сперанская, И. А. Ледник. – СПб. : Речь, 2007. – 208 с.

УДК 004:37–056.45

Н. В. ЛУК'ЯНЧУК, Н. А. КЛИМОВА

ВІРТУАЛЬНА КОМУНІКАЦІЯ У ФОРМУВАННІ КОМУНІКАТИВНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ОБДАРОВАНИХ СТАРШОКЛАСНИКІВ

Означено поняття комунікативної компетентності обдарованих старшокласників, віртуальної комунікації. Узагальнено можливості та перспективи використання віртуального середовища для формування і розвитку комунікативної компетентності обдарованих учнів старшої школи. Схематично показано особливості віртуальної комунікації та взаємозв'язки в Інтернет-середовищі.

Ключові слова: комунікативна компетентність особистості, віртуальна комунікація, інтерактивність, віртуальний простір.

Н. В. ЛУК'ЯНЧУК, Н. А. КЛИМОВА

ВІРТУАЛЬНАЯ КОММУНИКАЦИЯ В ФОРМИРОВАНИИ КОММУНИКАТИВНОЙ КОМПЕТЕНТНОСТИ ОДАРОВЕННЫХ СТАРШЕКЛАССНИКОВ

Определены понятия коммуникативной компетентности одаренных старшеклассников, виртуальной коммуникации. Обобщены возможности и перспективы использования виртуальной среды для формирования и развития коммуникативной компетентности одаренных учащихся старших классов. Схематически показаны особенности виртуальной коммуникации и взаимосвязи в Интернет-среде.

Ключевые слова: коммуникативная компетентность личности, виртуальная коммуникация, интерактивность, виртуальное пространство.

N.V. LUKYANCHUK., N. A. KLIMOVA

VIRTUAL COMMUNICATION AND DEVELOPMENT OF COMMUNICATIVE COMPETENCE OF HIGHLY GIFTED HIGH-SCHOOL STUDENTS

In the article the concepts of communicative competence of gifted high school students and the virtual communication are defined. The paper summarizes the possibilities and prospects for the usage of virtual environments for the formation and development of the communicative competence of the gifted high school students. The features of virtual communication are schematically shown with their connection to Internet environment.